

28 آگست 2018

داکتر سید عبدالله کاظم

مجموعه ارشادات و بیانات شاه امان الله غازی

حین لویه جرگه 1303

به مناسبت نود و نهمین سالگرد استقلال کشور

(قسمت دوازدهم)

توصیه تأکید لویه جرگه برای حکومت

درباره توصیه لویه جرگه مبنی دقت و تعمق در انتخاب و تقرر مامورین دولت که باید هر کار به اهل همان کار تفویض و تسلیم شود، **اعلیحضرت فرمودند:** «بسیار خوب است. الآن کماکان انتخاب و تقرر مامورین را در افغانستان موقوف و منحصر به اهلیت میداریم.»

لویه جرگه توصیه کرد تا تعلیمات طلبه موجوده افغانی به السنه اجنبی به اندازه احتیاج را جائز میشماریم، مشروط بر اینکه در عقیده های متبرکه و اصولات مقدسه دینیة این نو باوگان وطنیه ما خلل و نقصانی وارد نگشته بیشتر از رفع احتیاجات خویش در آن تعلیمات مشاغل نوزند و هم در اصول اسلامی و عقائد و روایات مذهبیه خود قبلاً کسب اطلاعات نموده باشند.

اعلیحضرت در زمینه فرمودند: «بسیار خوب! حکومت شما نیز بتحصیل و تعلیم السنه غیرمسلم را محض برای رفع ضرورت و دفع احتیاجات ملت و مملکت و دولت جائز می پندارد و بیشتر مترقب و نگران است که در عقائد و اصول دینیات این فرزندان افغانیه اسلامی ما خلل و نقصانی بوقوع نه انجامد. برای طلبه مکتب امانیه و امانی که السنه فرانسه و آلمانی می آموزند، در همان مکاتب تعلیمات اسلامی نیز مانند قرائت، دینیات، فارسی، عقاید و حسن خط اسلامی نیز تعلیم داده میشود و نگران و مترقب حرکات و افعال شان اساتذة وطنی شان میباشد و برای آن طلبه افغانی که بخارج جهت تعلیم رفته اند، بهمه شما معلوم است که علاوه بر نگرانی وزراء مختار و سفراء افغانی مفتش علیحده و نگران جداگانه و معلمین اسلامی نیز مقرر است تا در اخلاق و عادات شان نقص و سوئی وارد نشود.» (مسرت لویه جرگه و غلغله تکبیر و آواز های دعا گویای عمومی)

لویه جرگه تقاضا کرد تا در خرید و فروش و استعمال شراب که أم الخبائث است، در افغانستان ممنوع و ادخال آن مسدود بوده و هست و باشد. **اعلیحضرت فرمودند:** «شرابخانه و خود شراب و خرید و فروش آن نه قبل برین در دولت مقدس افغانستان بود و نه فی الحال میباشد و در آتیه نیز جداً دخول و استعمال و ابتیاع و اشتراء آنرا مثل سابق درین خاک پاک ممانعت میکنیم.»

اعلیحضرت پس از استماع و ابراز نظر در مورد توصیه های فوق چنین فرمودند: «الله الحمد!

هر آنچه که خاطر میخواست، آخر آمد زپس پرده تقدیر پدید

خدای را شاکریم که درین قدر مدت قلیل اینطور مباحث طویل باتفاق آراء و اتحاد افکار طوریکه سابق برین نه تنها در افغانستان بلکه تقریباً در تمام روی جهان عدیل و نظیر آن دیده نشده است،

بپایان رسید و حاجت به مُهره های سفید و سیاه که حاضر کرده بودیم، نیفتاد، زیرا که مقصد همه ما بلندی دین و بهبودی ملت و آبادی مملکت بود. دل دشمنان ترقی و تعالی افغانستان پر خون و چشم های شان ازین اجراءات ما و شما رود جیحون گردیده روسیاه شده خسرالدنیا و الآخره گشتند. انشاء الله که این مجلس برای مادیات و معنویات و ترقیات آتیه ما فوائد عظیم الشانی را بفضل و مرحمت ایزد منان و روحانیت پیغمبر آخرالزمان بوجود می آورد.

الله الحمد که بر رجم اعدای افغانستان و بر خلاف تبلیغات و پروپاگند دشمنان تان در هیچیک قاعده و ماده نظامنامه های دولت متبوعه تان هر چند تحقیق و تدقیق را بکار بردید، مسئله و فقره را که بر خلاف شرع انور باشد، ملاحظه ننمودید و تمام اساس و شالوده حکومت اسلامیة تانرا چنانچه در اول جرگه بشما گفته بودم، بر اساس لایتغیر دین منیف و شرع شریف درک نمودید. آن چند مسئله را که علمای اسبق تمیز از مسائل ضعیفه شرعیه و روایات مرجوحه فقهیه داخل نظامات نموده بودند، نیز از حسن مساعی شما بمسائل قویه و روایات مفتی بها تبدیل یافت.

بلی! اگر بعد ازینکه شما علماء و فضلاء و وکلاء و اعزّه افغانستان تمام نظامات را ورق زدید و بر تمام آن علم آوری نمودید و هیچیک مسئله مندرجه او را بر خلاف شرع بیضای احمدی ندیدید، اگر احدی بغرض افساد و القای شقاق و عناد بگوید که نظامنامه خلاف شرع است چون من خودم را خادم شرع می پندارم و سوگند میخورم که بقدر یک سر موی تجاوز و تخالف را از مقررات شرعی نمی پسندم، البته کله او را حکومت شما بگله [مقصد گلوله است] از گفتار بدهنجارش سبک خواهد کرد.

شخصیکه بغرض اصلاح و دلسوزی و معاونت با حکومت بعض لغزش و سهو و خطای را که لازم نوع بشر است و در قوانین حکومتی که مقتبس از کتب معتبره شرعی است، بنگرد راساً مجلس عالی شورا و یا وکیل منتخبه خود را که در ریاست شورا موجود است، اطلاع بدهد و رأی و نظریه و تنقید و تعدیل خودش را در هر مسئله و فقره باشد، تقدیم کند، البته موجب مسرت و ممنونیت حکومت است.

هنوز سخنان اعلیحضرت ادامه داشت ، اما در لویه جرگه این صدا طنین انداز شد که: اعلیحضرتا! سروجان و مال ما و ناموس ما و هستی ما فدایت و یک قطره خون ما و تمام ملت قربان رکابت! متسلی و مطمئن باشید که ازین مشوره و مفاهمه و تبادلۀ افکاریکه در بین ذات شاهانه و رعایای صادق اش درین ایام لویه جرگه بعمل آمده است، تمام درد های ما دوا شد و تمام شکایات بالا چشم دشمنان کور شد و زخم دل بدخواهان ناسور! ما بر وجود مسعود تو شاهی شاکریم که از ابتدای جرگه الی الآن دو دو ساعت و سه سه ساعت بلکه از اول تا آخر به پیشگاه ما خدام آستان و حاجب دربان خویش بپا ایستاده، بیانات میفرمائی و جهت تنویر افکار و روشنی ابصار ما هدایات مینمائی و ما را نمیگذاری که به رسم تعظیم تان از جای خود حرکت کنیم و اوامر و هدایات و نظریات اولی الامرانه خود را به لفظ عرض میکنیم، بما خدام مخاطبه میفرمایند.

کسیکه بعد ازین از شما و یا از نظامات شما که تالی احکامات شرع بیضای احدی است، شکایت کند معلوم است که آن مرد نه تنها کفران نعمت کرده بلکه معاونت و تائید معاندین و دشمنان افغانستان را نموده است.

اعلیحضرتا! این امر روشن و مبرهن است که سابق برین نیز این افواها بی سروپائی که در سر تا سر افغانستان طنین انداز بود و یا بعد ازین شود، همانا که از طرف خائنین داخلیه است و یا به

واسطه تحریک سر انگشت خارج. هر کدام ازین دو فریق که رهسپار این طریق شوند و یا هر کسیکه این کلمات را ورد زبان نماید، ضرور باید وی به کیفرکردارش بدارسیاست کشیده شود.

اعلیحضرت! الحق که ما در نظامات دولتی هیچیک امری را که خارج از دائره شرع انور باشد، ندیده ایم و آن مسائل ضعیف و روایات مرجوحه را که ما اصلاح و تعدیل نموده ایم نیز از دائره شرع شریف خارج نمی انگاریم. پس هر کسیکه در مقررات شرعیه ناخن زنی کند، برای مجازات آن خود شهریار جهاندرجات از حبس الی قتل سیاستاً مخیر و مختارند و ما جداً چنانچه مکرراً اظهار و اقرار داشته ایم، برای امثال این رجال سراپا وبال که مقصد شان شقاق و نفاق در بین امت ناجیه محمدیه (ص) است، ذات جهانبانی را دعوت به مجازات شدید آن میدهیم.

اعلیحضرت در برای ابراز احساسات وکلاء (که مختصراً در بالا ذکر شد) **فرمودند:** «نی! مطلقاً ما خواهش نداریم که احدی چیزی نگوید، بلکه هر مردیکه بغرض اصلاح و تعدیل چیزی بگوید، اول وکیل منتخبه مملکتش که در ریاست شورای است، دوم رئیس صاحب شوری در هر وقت و هر زمان حاضر است که آن نظریه اصلاحیه اش را به کمال امتنان بشنود تا اگر نظریه درست قابل قبول باشد، منظور شود و اگر درست نبود او را به دلایل قانع نماید. اما شخصیکه از نقطه نظر فساد و شقاق افگنی و عناد پروپاگند و تبلیغات بیجا نماید، حکومت او را به مجازاتیکه شرع شریف میفرماید، دعوت کند.»

شیرجان صاحبزاده [شخصیکه بعداً به مقام عالی وزارت خارجه در رژیم سقوی نائل آمد] **چنین ابراز نظر کرد:** «چون از غلط فهمی و انتریکه های دشمنهای خارجی و قصور افکار بعضی از رجال داخلی ملت نجیبه مان چنان احساس کرده بودند که در مسائل مذهبی اقوال ضعیفه در ماده های قانون شرعی ما موضوع گردیده و یک سوءظن به نسبت علمای مرکزی کابل بخاطر بعضی رسیده بود، ذات شاهانه از کمال مرحمت و اسلامیت که در نهاد صداقت بنیاد شاهانه خویش دارند، حضرات علمای عظام و مشائخین کرام و وکلاء و روسای قوم نجیبه افغانیه را در مجلس لویه جرگه جمع فرموده مسائل حقه اسلامی و اقوال قویه را باستصواب حضرات مذکورین بیک دستورالعمل اسلامی و قانون محمدی (ص) قرار داده اند، حالا جای اعتراض هیچ معترضی و اختلاف هیچ مخالفی از داخل و خارج باقی نمانده. درینجا ظهور اعجاز قرآنی جلوه فرما گشت، بمصداق آیه (و افی هدایه انا له لحافظون) چون احکام قرآنی از تحریفات دشمنان بقرار فرمان واجب الادعان محفوظ و مصئون است، هر گاه بعد ازین به تحریکات دشمنان دین مبین ما شنیده شد که قوانین موضوعه محمدی (ص) دولت مقدس مان در مسئله از مسائل شرعیه مطابقت ندارد، معلوم میشود که آن از خائنین دین و دولت مقدس ماست و بمجازات شدید و عقوبات الیمه قانون جزائیه دولت گرفتار و معذب گردند. (چنانچه حضرت حکیم علی الاطلاق جل و تقدس شانه در قران کریم از لطف عمیم خود میفرمایند: لا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحاً) خطاب به امت مرحومه ناجیه شده که فساد نکنید حالا که شُبّهات بعضی مشتبهین دراجتماع علماء بکلی مرتفع گشت، در سوء ظنون خود ها استغفار نموده بغلط فهمی خود ها معترف گردند و اولی الامر اسلامیان را حامی دین و مُحی شرع متین یقین دارند و به شکر و امتنانش بپردازند.»

اعلیحضرت در مورد انعقاد لویه جرگه بعدی چنین فرمودند: «حکومت آرزو داشت که همه ساله یک مجلس عالی لویه جرگه را در پایتخت افغانستان منعقد نماید، چنانچه در کاغذ های که برای شما روان شده نیز همین مسئله نوشته شده بود. لکن حال تکلیفی که برای شما در راه از طرفین بوقوع رسیده و زحماتیکه حکومت کشید، اگر مجلس عالی لویه جرگه همه ساله تاسیس شود، معلوم است که اشکالات

برای جانبین رو میدهد. فکر کنید که عموم اراکین دولت با این خادم عاجز تان از روز عید تا حال هیچ کار نکرده ایم. تمام کار های وزارت ها و دوائر دولتی ما بند است.^(۱) درین موقع خدا نخواهد اگر دشمن فرصت دیده یک استفاده کلی کند، میتواند چرا که ما خبر نداریم که در وزارت های ما چه مکتوب آمده و دشمنان بر علیه ما چه چیز ها تصویب کرده اند. بنابراین بآنستی که ما و شما جهت انعقاد لویه جرگه های آتیه حال یک فکر درستی بکنیم که چقدر مدت بعد منعقد شود. اگر چه خوبتر میدانم که شما ملت عزیزم در معاملات مهم دولت همه وقته حاضر میشوید و الحمد لله همیشه در هر مهمات حاضر شده اید، لکن در اوقات معمولی و فرصت های غیرمهم این خادم ملت نمیخواهد برای تان اینچنین تکالیفی را عائد کند. بنابراین هر موعدی را که برای لویه جرگه های آتیه مناسب می پندارید، طوریکه برای تان تکلیف عائد نشود، معین دارید تا جرگه های آینده بهمان موعده انعقاد یابد؟»

اعلیحضرت (بعد از استماع نظریات مختلف که بعضی آنرا هر 4 تا 5 سال پیشنهاد میکردند) **فرمودند:** «به خیالم که لویه جرگه باید بدون ضرورت سه سال بسه سال منعقد شود، بهتر است زیرا دو سال بعد یک موعده نزدیک است و پنجسال به پنجسال بسیار مدت مدید و سه سال بسه سال بفضوای خیر الامور اوسطها نهایت موزون است» ؛ که مورد تائید همه قرار گرفت.

سپس اعلیحضرت به چند موضوع ذیل تأکید کردند و خطاب به وکلاء فرمودند: «که در آن هیچ فکر کردن لازم نیست و اجراء آن حتمی و لازمیست» (از جمله موارد ذیل):

یکی - درباره تعلیم فرمودند: «بچه های خویش را بسوی علوم و فنون تشویق بدهید، چرا که خود میدانید ترقیات دینی و دنیوی ما وابسته بعلم است که "بیعلم نتوان خدا را شناخت"، میباید در هر نقطه و هر جائیکه باشید اولاد های تان در آنجا درس بخوانند و فنون لازمه را بیاموزند و بدین الفاظ مختصر که من بحضور شما عرض کردم بیشتر بیشتر تا که میتوانید در تعلیمات اولاد و عائله خود بکوشید در هر جای که رفتید از طرف من وکیل هستید که این توصیه ام را بعموم ملت مابلاغ دارید».

دیگر- تأکید بر پوشیدن لباس وطنی و فرمودند: «درین جرگه من بسیار لحاظ شما را کرده ام! زیرا هر کدام تان تکهای [تکه های] خارجی را پوشیده آمده اید. حالآنکه من از مدتی این شیوه رامحض ترغیب اهالی بسوی تکه های ساخته و بافته شده مملکت افغانستانه اختیار نموده ام که بدست خود البسه مامورین دولت تان بجز از تکهای صاف و پاکیزه وطن مقدس تان، دیگر چیزی را نپوشیده اند. درین خصوص از اشخاص هراتی و ترکستانی که تکه های ساخته و بافته وطنی خود را پوشیده آمده اند، تشکر میکنم. اگر هرکدام تان از هر جای که آمده اید، تکه همانجا را پوشیده می آمدید، چقدر خوب میشد که هم نمونه تکه های هر ولایت افغانستان را بمانشان میدادید و هم خیلی از شما خوش میشدم. باید در لویه جرگه آینده همه تان لباسهای وطنی خود ها را پوشیده، بیائید. باز هم میگویم که درین خصوص بدرجه لحاظ شما را کرده ام که لحاظ هیچ کسی را نکرده ام. دیناً و جداً بر شما لازم است که از تکه های وطن مقدس خود لباس بسازید. فکر کنید! در وقتیکه تکه های وطن ما ساخته میشود، بهر تار و پود آن بسم الله خیر یا الله گفته میشود. آیا پوشیدن این تکه های پاک خوب است یا در بر نمودن پارچه های منحوس ناپاک که از دست یک بی وضو و بی نماز خارجیه بعمل می آید. دیگر پیسه های تکهای وطن ما که آنرا استعمال کنیم، معلوم است که در جیب خود ماست. اما همان پیسه های را که در بدل این تکه های منحوس اشخاص خارجیه از ما میگیرند از آن با استحکامات سرحد خود را پرداخته گله ها

[گلوله ها]، توپها، بمها ساخته آنها باز بدینصورت فجیع بروی خود ما میزنند. ازینرو درین مسئله مهمه نیز شما را از طرف خود وکیل میگیرم که کوشش کنید و تمام ملت را ترغیب بدهید در هر جای که باشند، تکهای بافته وطن خود را بپوشند و اگر کسی بخیال آنکه لباس وطنی را نمی پوشم که از درستی گردن مرا میخراشد و هنوز ماشین خانهای ما بآن درجه نرسیده که مانند تکهای خارجی ساخته و بافته بتواند، گردنش لایق بریدن است. درین دو فقره که اولاد های خود را بمعارف تشویق بدهید و تکهای وطن خود را بپوشید باز بیان میکنم که عموم ملت را زیاده بر زیاده تشویق بدهید زیرا که واسطه بلندیها، علم است و پوشیدن تکهای وطنی نیز برای اقتصاد ما سودمند است.»

همچنان - توجه به تعدیل صنایع که اعلیحضرت در زمینه چنین فرمودند: «خیال داریم تا در آتیه برای ترقیات صناعیه مملکت افغانیه یک نظامنامه را بنام "تعدیل صنائع" ترتیب و تدوین نمائیم و در آن تفصیل و تشریح این امور را بدهیم که در آتیه فلان کاریگر بایستی فلان صنعت خود را بدین نوع و رقم و صفت بسازد و فلان کاسب درین کسب خویش محض جهت آرائش و خوبی آن این دقیقه را نیز تحت تدقیق بیارد. مثلاً قالین باف های افغانی قالینهای خود را بقسم قالینهای ساخت اروپا بصورت تهان بافت نمایند و لنگیهای ریشمی ساخت مملکت ما بایستی بصورت سجاده ها و سر سبزیها و پردها دروازه و غیره بعمل آید و حفاظ بایستی بالای مقابر جهت قرانت قرآن شریف مخصوص شوند و ململ دوز ها بعوض ململ دوزی بدیگر کار های عالی گماشته شده این کسب را به نسوان واگذار شوند و علی هذا.»

یکی از وکلاء به جهت تردید این نظریه بر پا خواست و چندی از اعضای لویه جرگه نیز در وضع این نظامنامه تنقید کردند. بالاخره رأی عمومی لویه جرگه برین قرار گرفت که در امثال این اباحت که برای ترقیات و تعالیات ملت و مملکت منافی را عائد میکنند و صنعت و حرفت حکومت ما را بدرجه عالی میرساند، آرای ما از اعطای افکار عاجزانه ما قاصر است. چیزیرا که ذات همایونی پسند فرمایند و احکام آنها جاری دارند ما را در آن طاقت چون و چرا نیست. " صلاح ما هم آنست که آن صلاح شماسست".

اعلیحضرت در پایان جلسه آن روز فرمودند: «با شما در ضمن جرگه وعده کرده ام که عرائض شخصی هر واحد شما بعد از اختتام لویه جرگه شنیده میشود، لهذا شما را حالی میکنم که فردا تنها شما جهت امضاء کردن فقرات خوانده شده فوق و دیگر لوائح که قبلاً تحریر داشته اید، حاضر شوید و ظهر سه شنبه (۷) اسد باز همچنین مجلسی منعقد شده در خاتمه آن وداع رسمی بعمل می آید. روز چهارشنبه (۸) اسد باز مانند روز اول شما را بطور خصوصی وداع و ملاقات میکنم. سر از روز پنجشنبه (۹) اسد هر کدامی از شما میتوانید که عرضهای شخصی خود را بهر دوائر و وزارت که مربوط باشد، بکنید. البته که به بسیار زودی از طرف حکومت غوررسی و استماع عریضه پردازان شما خواهد شد. عرائض که شخصاً بمن تعلق داشته باشد، به شاغاسی حضورم بدهید تا فوراً به جواب تان بپردازم.»

(ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ